

Spremljava uvajanja
posodobljenih elementov programa
umetniška gimnazija – smer gledališče in film

KONČNO POROČILO

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Spremljava uvajanja posodobljenih elementov programa umetniška gimnazija – smer gledališče in film

Končno poročilo

Urednica: Jasna Rojc

Avtorici:

Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo

Jasna Rojc, Zavod RS za šolstvo

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Izdal in založil: Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Spletna izdaja

Ljubljana 2021

Publikacija ni plačljiva.

Publikacija je dostopna na povezavi:

www.zrss.si/pdf/spremljava_uvajanja_UG_koncno_porocilo.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID **[90448131](#)**

ISBN 978-961-03-0596-5 (PDF)

KAZALO

UVODNO POJASNILO	2
UTEMELJITEV UVAJANJA POSODOBLJENIH ELEMENTOV PROGRAMA UMETNIŠKA GIMNAZIJA – SMER GLEDALIŠČE IN FILM	2
Razlogi za posodobitev	2
Zasnova programa	2
Opis elementov posodobitve	3
Ocenjevanje	4
VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE, V KATERIH POTEKATA UVAJANJE IN SPREMLJANJE	4
MERLJIVI CILJI POSODOBLJENIH PROGRAMSKIH ELEMENTOV IN KRITERIJI ZA UGOTAVLJANJE DOSEGANJA TEH CILJEV	4
Cilji posodobitve izobraževalnega programa	4
Metode raziskovanja	5
POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	9
INTEPRETACIJA PODATKOV	10
UGOTOVITVE	18
 PRILOGE	 20
Priloga 1: VPRAŠANJA ZA RAZGOVOR Z UČITELJI STROKOVNIH PREDMETOV	20
Priloga 2: VPRAŠANJA ZA VODENI RAZGOVOR Z RAVNATELJI	21
Priloga 3: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČITELJE	22
Priloga 4: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA DIJAKE	24

UVODNO POJASNILO

Spremljava uvajanja posodobljenih elementov programa umetniške gimnazije – smer gledališče in film je v okviru rednih nalog Zavoda RS za šolstvo v skladu z 20. členom *Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* potekala dve šolski leti – prvo generacijo dijakov te smeri smo v predzadnjem in zaključnem letniku programa na vseh treh šolah izvajalkah spremljali v šolskih letih 2019/18 in 2020/21. Doseganje ciljev posodobitve omenjenega programa smo ugotavljali v skladu z *Načrtom spremljave uvajanja posodobljenih elementov programa umetniška gimnazija – smer gledališče in film*, ki smo ga pripravili v Oddelku za srednje šolstvo. Decembra 2020 je nastalo vmesno poročilo, v katerem je že navedeno, da je bila dosežena večina ciljev spremljave; zato pričujoče končno poročilo v celoti povzema vmesno poročilo, dodane so le ugotovitve o uresničevanju večje izbire maturitetnih predmetov in širšega nabora študijskih namer (str. 15–17), v tem pogledu pa so dopolnjene tudi sklepne ugotovitve (str. 18–19).

UTEMELJITEV UVAJANJA POSODOBLJENIH ELEMENTOV PROGRAMA UMETNIŠKA GIMNAZIJA – SMER GLEDALIŠČE IN FILM

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 182. seji 16. 2. 2017 sprejel program dramsko-gledališke smeri umetniške gimnazije, kot ga je predlagal Zavod RS za šolstvo. Ob tem je bilo spremenjeno tudi ime te smeri programa umetniške gimnazije, tako da jasno odraža strokovno usmeritev, ki se je z izključno gledališkega področja razširila tudi na področje filma.

Razlogi za posodobitev

Program umetniške gimnazije dramsko-gledališke smeri je bil do obravnavane posodobitve edini gimnazijski program, katerega predmetnik je v manjši meri vključeval tudi posamezne vsebine s področja filma. Z izvajanjem programa so se kazali globlji interesi nekaterih dijakov za področje filma, ki jih program s skopo odmerjenimi vsebinami s tega področja ni mogel zadovoljiti, obenem pa je v družbi dozorelo spoznanje, da je področje filma glede na njegov pomen v izobraževanju prešibko zastopano. Ob vse številčnejših pobudah za načrtno in sistematično vključevanje filma v vzgojno-izobraževalni proces se je na področju gimnazijskega izobraževanja kot rešitev pokazala možnost, da obstoječi program dramsko-gledališke smeri v strokovnem delu smiselno preoblikujemo, tako da področju filma namenimo večjo težo. Obenem se je pojavila priložnost, da odpravimo nekatere pomanjkljivosti programa v splošnem delu predmetnika, tako da smo izenačili standarde določenih splošnoizobraževalnih predmetov z drugimi gimnazijskimi programi.

Zasnova programa

Umetniška gimnazija – smer gledališče in film uresničuje splošne in specifične cilje gimnazijskega programa s sodobnimi didaktičnimi pristopi, zlasti z organizacijo takih učnih situacij, ki so osredinjene na dijaka, spodbujajo izkustveno učenje, aktivnost, ustvarjalnost, ki ob upoštevanju individualizacije in diferenciacije omogočajo nadgrajevanje osnovnošolskega znanja ter prepletanje teorije in prakse.

Poleg splošnih ciljev gimnazijskega izobraževanja ima umetniška gimnazija – smer gledališče in film nalogo, da:

- zagotavlja višje ravni splošnoizobraževalnih in strokovnih znanj;
- mladostnikom omogoča, da svojo umetniško nadarjenost razvijajo na temelju strokovno preverjenih in kakovostnih didaktičnih pristopov;
- mladostnikom omogoča kakovostno pripravo na maturo in doseganje ustreznega standarda znanja za nadaljevanje izobraževanja na terciarnih študijskih programih.

Specifični cilji umetniške gimnazije – smer gledališče in film so usmerjeni v doseganje naslednjih znanj, sposobnosti, veščin in odnosov na področju gledališke in filmske umetnosti:

- dijaki spoznajo, razumejo in ozavešajo pomen dramatike, gledališča, filma ter drugih uprizoritvenih oz. scenskih umetniških praks;
- razvijajo sposobnosti kritičnega sprejemanja in ustvarjanja scenskih in avdiovizualnih stvaritev;
- usvajajo veščine telesnega in govornega izražanja;
- spoznavajo zakonitosti filmskega jezika in vizualnega izražanja;
- spoznavajo svetovno in slovensko zgodovino in teorijo dramske umetnosti, gledališča in filma ter krepijo odnos do tovrstne umetnostne dediščine;
- pridobivajo temeljna teoretična in praktična znanja s področja scenskih umetnosti in novih medijev, zlasti s področij gledališča in filma;
- argumentirano vrednotijo stvaritve s področja dramatike, gledališča in filma ter razvijajo svoj pogled na dramsko-gledališko, filmsko, glasbeno, likovno, plesno in video umetnost.

Opis elementov posodobitve

1. **Splošnoizobraževalni predmeti** ostajajo v enakem obsegu ur in z enako letno razporeditvijo, razen v naslednjih točkah:
 - predmeti **filozofija, sociologija in psihologija** so obvezni (prej sta bila obvezna dva predmeta od treh, po izboru dijaka);
 - pri **drugem tujem jeziku** je število ur pouka rahlo povečano ter izenačeno s programom splošne gimnazije in z večino programov strokovne gimnazije, tako da dijaki dosežejo maturitetni standard; s tem se poveča nabor tujih jezikov, ki jih šola lahko ponudi dijakom;
 - **število ur za izbirne predmete v zaključnem letniku** se poveča (prej 140, sedaj 210).
2. **Na strokovnoteoretičnem delu** so bili opravljeni naslednji posegi v predmetnik:
 - **posodobitev dosedanjega predmeta zgodovina in teorija drame in gledališča ter razširitev z vsebinami s področja filma;**¹ iz predmeta so bile izločene preobsežne vsebine s področja dramaturgije, obenem pa so znotraj predmeta v enakem razmerju dobile mesto vsebine s področja filma;
 - **dva nova izbirna strokovna predmeta (gledališko ustvarjanje in filmsko ustvarjanje) sta v 3. in 4. letniku nadomestila prej obvezne, samostojne, ozko specialistične, med seboj nepovezane teoretične strokovne predmete (umetnost govora, umetnost giba, video in film).** Predmeta sta teoretična podlaga ustvarjalnim delavnicam s področja gledališča oziroma filma, kar omogoča dijakom izbiro oz. odločitev za poglobljeno delo na izbranem področju.

¹ Vsebinski in ciljni sledi tudi sprememba imena predmeta – zgodovina in teorija gledališča in filma.

3. **Strokovnopraktični del** zaznamuje drugačno koncipiranje drugih oblik samostojnega ali skupinskega dela (delavnic), zaznamovano z veliko mero izbirnosti za šolo in dijaka. V 1. in 2. letniku dijak obiskuje sklop gledaliških in filmskih delavnic; v okviru posameznega sklopa so delavnice, ki jih je šola dolžna izvajati, in delavnice, ki jih šola lahko ponuja (izbirnost na ravni šole).

Dijak glede na odločitev o poglobljenem spoznavanju področja gledališča ali področja filma v 3. in 4. letniku obiskuje ustrezeni predmet (glej točko 2) in z njim povezani sklop gledaliških ali filmskih delavnic (izbirnost na ravni dijaka). Znotraj posameznega sklopa so delavnice, ki jih je šola dolžna izvajati, in delavnice, ki jih šola lahko ponuja.

Ocenjevanje

Delavnice, praviloma pa tudi strokovne predmete, poučuje več učiteljev. Ocenjevanje znanja poteka v skladu s Pravilnikom o ocenjevanju znanja v srednjih šolah, UL št. 30/2018 z dne 26. 4. 2018.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE ORGANIZACIJE, V KATERIH POTEKA UVAJANJE IN SPREMLJANJE

1. Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana, Kardeljeva ploščad 28a, 1000 Ljubljana
2. Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer, Prešernova ulica 34, 9240 Ljutomer
3. Gimnazija Nova Gorica, Delpinova ulica 9, 5000 Nova Gorica

MERLJIVI CILJI POSODOBLJENIH PROGRAMSKIH ELEMENTOV IN KRITERIJI ZA UGOTAVLJANJE DOSEGANJA TEH CILJEV

Cilji posodobitve izobraževalnega programa

Posodobitev izobraževalnega programa umetniške gimnazije dramskogledališke smeri (v nadaljevanju program) je imela naslednje cilje:

1. ustrezna zasnovanost temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma z vidika uresničevanja ciljev in doseganja ustreznih standardov znanja, zapisanih v učnih načrtih;
2. ustrezna zasnovanost strokovnih predmetov in drugih oblik samostojnega ali skupinskega dela – delavnic na področju gledališča in filma – z vidika procesnega razvijanja znanj, sposobnosti in veščin;
3. udeleževanje timskih pristopov učiteljev pri izvajanju delavnic z vidika celovitosti učnih dosežkov;
4. povezovanje znanja, pridobljenega v delavnicah in pri strokovnoteoretičnem predmetu s področja gledališča oz. filma;
5. uresničevanje izbirnosti programa in upoštevanje interesov dijakov, povezanih s področjema gledališča in filma;
6. uresničevanje večje izbirnosti maturitetnih predmetov in širšega nabora študijskih namer.

Metode raziskovanja

Metode raziskovanja so izbrane tako, da zagotavljajo relevantne ugotovitve glede doseganja posameznega cilja. Podrobneje so predstavljene ob ugotovitvah o posameznem cilju.

1. cilj: Ustrezna zasnovanost temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma z vidika uresničevanja ciljev in doseganja ustreznih standardov znanja, zapisanih v učnih načrtih

Raziskovalno vprašanje: V kolikšni meri se cilji in standardi znanja, zapisani v UN predmeta, realizirajo v procesu načrtovanja in izvedbe pouka?

Kazalniki

- a) Zastopanost ciljev iz UN v letnih učnih pripravah učiteljev izvajalcev predmeta
- b) Ustreznost didaktičnih pristopov pri izvajanju pouka (prevladujoče metode dela, strategije)
- c) Doseganje standardov znanja

Kriteriji

- a) Letne učne priprave učiteljev izvajalcev predmeta odražajo cilje UN.
- b) Učitelji pri izvajanju pouka udeležujejo različne didaktične pristope, prilagojene zahtevam strokovnega področja.
- c) Rezultati preverjanja in ocenjevanja znanja dijakov izkazujejo doseganje pričakovanih standardov znanja.

Metoda zbiranja podatkov in predvideni postopek analize

Podatki:

- letne priprave učiteljev, dokazila preverjanja in ocenjevanja znanja dijakov (npr. testi, seminarske naloge, predstavitve), merila ocenjevanja

Inštrumentarij:

- vodeni intervjuji z učitelji izvajalci

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza letnih priprav in dokazil preverjanja in ocenjevanja znanja
- analiza razgovorov z učitelji

2. cilj: Ustrezna zasnovanost strokovnih predmetov in drugih oblik samostojnega ali skupinskega dela – delavnic na področjih gledališča in filma z vidika procesnega razvijanja znanj, sposobnosti in veščin

Raziskovalno vprašanje: V kolikšni meri se cilji, standardi znanja in didaktična priporočila, zapisani v enovitem UN gledaliških in filmskih delavnic, realizirajo v procesu načrtovanja in izvedbe delavnic?

Kazalniki

- a) Zastopanost ciljev iz UN v letnih učnih pripravah učiteljev izvajalcev delavnic in uresničevanje didaktičnih priporočil UN v procesu načrtovanja dela
- b) Ustreznost didaktičnih pristopov pri izvajanju delavnic (prevladujoče metode dela, strategije)
- c) Načini spremljanja napredka dijakov ter procesov preverjanja in ocenjevanja znanja

Kriteriji

- a) Letne učne priprave učiteljev izvajalcev delavnic odražajo cilje UN; dokazila o skupnem načrtovanju dela upoštevajo didaktična priporočila UN.

- b) Učitelji pri izvajanju pouka udejanjajo različne didaktične pristope, prilagojene zahtevam strokovnega področja.
- c) Dokazila spremljave napredka dijakovega razvoja veščin in doseganja pričakovanih standardov znanja

Metoda zbiranja podatkov in predvideni postopek analize

Podatki:

- letne priprave učiteljev, dokazila o skupnem načrtovanju učiteljev, dokazila o napredku dijakov

Inštrumentarij:

- opazovanje pouka in vodeni intervjuji z učitelji izvajalci

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza letnih priprav in dokazil o skupnem načrtovanju učiteljev
- analiza opazovanja pouka in razgovorov z učitelji

3. cilj: Udejanjanje timskih pristopov učiteljev pri izvajanju delavnic z vidika celovitosti učnih dosežkov

Raziskovalno vprašanje: Kako učitelji izvajalci delavnic udejanjajo timski pristop pri izvedbi delavnic in kakšne organizacijske rešitve so razvile šole v podporo njihovem delu?

Kazalniki

- a) Uresničevanje didaktičnih priporočil UN o timskem delu izvajalcev delavnic
- b) Ustreznost organizacije pouka

Kriteriji

- a) Izvajalci delavnic udejanjajo didaktična priporočila UN o timskem delu.
- b) Organizacija pouka omogoča timsko delo izvajalcev delavnic.

Metoda zbiranja podatkov in predvideni postopek analize

Podatki:

- dokazila o skupnem načrtovanju učiteljev, dokumentacija o organizaciji pouka

Inštrumentarij:

- opazovanje pouka in vodeni intervjuji z učitelji izvajalci
- vodeni intervjuji z ravnatelji

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza dokazil o skupnem načrtovanju učiteljev in dokumentacije o organizaciji pouka
- analiza rezultatov opazovanja pouka in razgovorov z učitelji
- analiza razgovorov z ravnatelji

4. cilj: Povezovanje znanja, pridobljenega v delavnicah in pri strokovnoteoretičnem predmetu s področja gledališča oz. filma

Raziskovalno vprašanje: Kako učitelji predmeta in izvajalci delavnic zagotavljajo povezovanje med izkustvenim učenjem v delavnicah in teoretično nadgradnjo pri strokovnoteoretičnem predmetu?

Kazalniki

- a) Zastopanost ciljev iz UN v letnih učnih pripravah učiteljev izvajalcev delavnic in uresničevanje didaktičnih priporočil UN v procesu načrtovanja dela

Kriteriji

- a) Letne učne priprave učiteljev izvajalcev delavnic odražajo cilje UN; dokazila o skupnem načrtovanju dela upoštevajo didaktična priporočila UN.

Metoda zbiranja podatkov in predvideni postopek analize

Podatki:

- letne priprave učiteljev, dokazila o skupnem načrtovanju učiteljev

Inštrumentarij:

- vodeni intervjuji z učitelji izvajalci
- anketni vprašalnik (za dijake) za spremljavo povezovanja teoretskih znanj in praktičnih veščin pri izvedbi pouka

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza letnih priprav, dokazil o skupnem načrtovanju učiteljev
- analiza odgovorov na anketni vprašalnik
- analiza razgovorov z učitelji

5. cilj: Uresničevanje izbirnosti programa in upoštevanje interesov dijakov, povezanih s področjema gledališča in filma

Raziskovalno vprašanje: Kako je šola pri načrtovanju in izvajanju izbirnega dela programa upoštevala interese dijakov?

Kazalniki

- Izvajanje postopkov za uresničevanja interesa dijakov
- Upoštevanje interesa dijakov v procesu izbirnosti

Kriteriji

- Izpeljani postopki ugotavljanja interesa dijakov
- Izpeljani postopki upoštevanja interesa dijakov

Metoda zbiranja podatkov in predviden postopek analize:

Podatki:

- dokazila o informiranju in svetovanju dijakom glede izbirnosti, dokazila o ugotavljanju interesa dijakov, dokazila o upoštevanju interesa dijakov

Inštrumentarij:

- vodeni intervjuji z ravnatelji

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza dokazil
- analiza razgovorov z ravnatelji

6. cilj: Uresničevanje večje izbire maturitetnih predmetov in širšega nabora študijskih namer

Raziskovalni vprašanji: Ali je šola zagotovila široko ponudbo maturitetnih predmetov in kako je pri izbiri upoštevala želje dijakov? Kakšne so študijske namere dijakov?

Kazalniki

- Podatki o ponujenih izbirnih predmetih za maturo in podatki o izbiri predmetov s strani dijakov
- Študijske namere dijakov

Kriteriji

- Izpeljani postopki izbire maturitetnih predmetov

b) Izražene študijske namere dijakov

Metoda zbiranja podatkov in predviden postopek analize

Podatki:

- informacije o ponujenih izbirnih maturitetnih predmetih za izvedbo pouka v 4. letniku in individualnih prilagoditvah dijakom
- seznam študijskih namer dijakov

Inštrumentarij:

- pregled razpisa izbirnih predmetov splošne mature v razpisu za vpis, razgovor z ravnatelji
- korespondenca (elektronska pošta) s svetovalnimi delavci

Predvideni postopek analize podatkov:

- analiza dokumentov
- analiza razgovorov z ravnatelji

V postopek zbiranja podatkov so bile enakovredno vključene vse tri šole. Podatke smo zbirali v šolskih letih 2018/19 in 2019/20 ter v prvem tromesečju šolskega leta 2020/21.

Učitelji so posredovali **letne priprave za strokovne predmete** vsa tri leta spremljave (za vsako šolsko leto posebej). Zbirnik letnih priprav obsega 45 dokumentov; s šolskim letom 2020/21, četrtem letom izvajanja programa, je bil izpolnjen za vse predmete, ki jih izvajajo na vsaj eni od treh šol.

Ob letnih pripravah so vsi učitelji posredovali tudi zelo **raznolika dokazila, povezana s preverjanjem in ocenjevanjem znanja**: primere pisnih preizkusov znanja (teste), navodila in kriterije ocenjevanja za esejsko delo, za seminarske naloge, za pripravo ustvarjalnih vaj, posnetkov, gledaliških improvizacij, za zapise refleksij ustvarjalnega dela, za zapise refleksij spremljave umetniških dosežkov, navodila za pripravo končnega umetniškega dosežka. Zbrali smo dokazila za vse strokovne predmete, ki se poučujejo v programu, tj. 31 dokazil.

Vodene pogovore z učitelji, ki poučujejo strokovne predmete, smo izvajali več let: v šolskem letu 2018/19 (maj 2019, julij 2019) so bili dokumentirani trije pogovori, v šolskem letu 2019/20 (februar 2020, julij 2020) prav tako trije dokumentirani pogovori z učitelji temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma, opravljena pa je bila tudi problemska strokovna razprava v okviru prve študijske skupine učiteljev strokovnih predmetov umetniške gimnazije – smer gledališče in film (avgust in september 2020).

V decembru šolskega leta 2020/21 smo izpeljali razgovore z učitelji strokovnih predmetov: z vodji strokovnih aktivov učiteljev strokovnih predmetov s področja gledališča in filma vseh treh šol, učitelji temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma (6 učiteljev) ter tremi učitelji drugih strokovnih predmetov. Vprašanja za vodene razgovore z učitelji strokovnih predmetov so v prilogi 1.

Vodeni pogovor z ravnatelji smo opravili decembra 2020; potekal je ob iztočnicah in vprašanjih iz priloge 2.

Na **anketni vprašalnik za učitelje strokovnih predmetov** je od 33 odgovorilo 29 učiteljev, ki po razgovoru z vodji aktivov sestavljajo ožje time učiteljev strokovnih predmetov v vseh treh šolah, kar predstavlja 88 odstotkov. Vzorec spletnega vprašalnika za učitelje je v prilogi 3.

Na povabilo k izpolnjevanju **anketnega vprašalnika za dijake** se je odzvalo 157 dijakov od 223 vpisanih v 3. in 4. letnik tega programa na vseh treh šolah (70 %). Vzorec spletnega vprašalnika za dijake je v prilogi 4.

Pridobljeni podatki za preveritev doseganj posamičnih ciljev in njihova interpretacija so predstavljeni po zastavljenih ciljeh.

1. Ustrezna zasnovanost temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma z vidika uresničevanja ciljev in doseganja ustreznih standardov znanja, zapisanih v učnih načrtih

Za preverjanje doseganja cilja smo uporabili analizo letnih priprav učiteljev, analizo dokazil preverjanja in ocenjevanja znanja, izpeljali intervjuje z učitelji temeljnega strokovnega predmeta in z anketiranjem dijakov pridobili podatke o izbiri predmeta za preverjanje na maturi. Dodatna pojasnila smo pridobili tudi v razgovoru z ravnatelji.

Letne priprave učiteljev izvajalcev predmeta odražajo cilje UN.² Učitelji načrtujejo raznolike didaktične pristope, prilagojene zahtevam področja: razlago, razgovor, diskusijo, delo z besedilom, glasno branje dramskih besedil, delo s filmskimi odlomki, delo v skupinah, pa tudi ogled filmskih in gledaliških predstav, s čimer zagotavljajo celovito izkušnjo dijakov. Po mnenju učiteljev je prav ogledom namenjenega premalo časa. Ob tem dodajamo pojasnilo ravnateljev, da so na šolah ogledi filmov in gledaliških predstav, nujnih za uresničevanje ciljev temeljnega strokovnega predmeta, organizirani delno v okviru ur pouka, večinoma pa kot samostojni ogledi dijakov, pogosto kot »domače naloge« (npr. z vključitvijo v ponudbo abonmajev). Redkeje jih šola organizira za vse dijake.

Na vseh šolah predmet poučujeta dva učitelja, kar je odraz dvodelne zasnove predmeta in zahtevanih znanj izvajalcev posameznega sklopa. Analizirane letne priprave vključujejo samostojno zasnovana modula, usklajena le glede ocenjevanja znanja. V intervjujih z učitelji se je pokazalo, da se učitelja pri realizaciji predmeta časovno usklajujeta, vsebinsko pa praviloma ne, čeprav učni načrt to v določeni meri omogoča. Kljub temu so v intervjujih učitelji izpostavili poskuse timskega poučevanja znotraj predmeta, ko se oba izvajalca povežeta prek skupnega koncepta, vsebine ali cilja. Izpostavljajo, da si šele z nekajletno prakso oblikujejo celovitejši pogled v štiriletni učni načrt tega predmeta, s čimer odkrivajo tudi možnosti povezovanja izvajalcev v izvedbi pouka.

Analiza dokazov preverjanja in ocenjevanja znanja kaže, da učitelji sledijo standardom znanja, zastavljenim v učnem načrtu, in preverjajo vse ravni znanja v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah. Raznoliki so tudi načini preverjanja in ocenjevanja: znanje dijaki izkazujejo s testi, seminarskimi nalogami, eseji, poročili o ogledih gledaliških predstav in filmov.

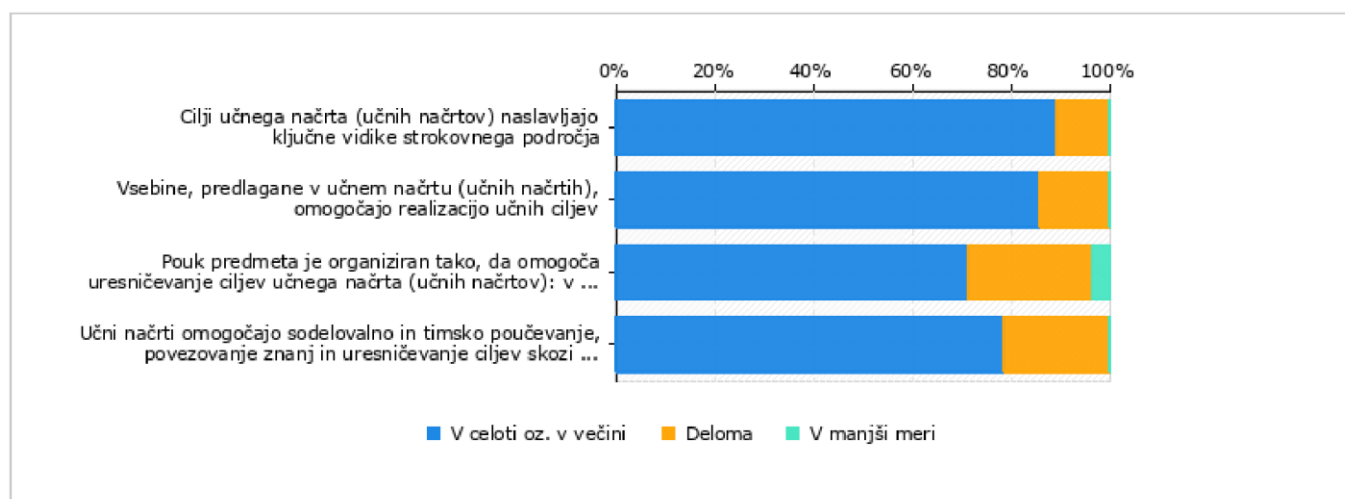
Sklenemo lahko, da je zasnova temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma z vidika uresničevanja ciljev in doseganja ustreznih standardov znanja, zapisanih v učnih načrtih, ustrezna. To potrjuje tudi podatek, da namerava 80 odstotkov dijakov, ki so odgovorili na vprašanje v anketi, ta predmet opravljati kot izbirni predmet na splošni maturi. Sklepamo lahko, da dijaki zaupajo v svoje znanje na tem področju in verjamejo, da bodo maturitetni izpit opravili uspešno.

² Izvedba načrtovane spremljave izvedbe pouka v šoli zaradi zaprtja šol spomladi in jeseni 2020 ni bila mogoča.

2. Ustrezna zasnovanost strokovnih predmetov in drugih oblik samostojnega ali skupinskega dela – delavnic na področju gledališča in filma, z vidika procesnega razvijanja znanj, sposobnosti in veščin

Za preverjanje doseganja cilja ustrezne zasnovanosti drugih oblik samostojnega ali skupinskega dela – delavnic na področju gledališča in filma z vidika procesnega razvijanja znanj, sposobnosti in veščin smo opravili anketiranje učiteljev, vodene intervjuje z učitelji, uporabili analizo letnih priprav učiteljev in analizo dokazil preverjanja in ocenjevanja znanja.

Zadovoljstvo z ustrezno zasnovanostjo predmetov in delavnic, ki jih učitelji poučujejo, kažejo rezultati odgovorov na anketni vprašalnik. Velika večina učiteljev je **z učnimi načrti strokovnih predmetov zelo zadovoljna**. Kar 89 % učiteljev meni, da cilji učnega načrta (oz. učnih načrtov, če poučujejo več delavnic) naslavljajo ključne vidike strokovnega področja. Prav tako se 86 % učiteljev strinja, da vsebine, predlagane v učnem načrtu (učnih načrtih), omogočajo realizacijo učnih ciljev. Zadovoljstvo z učnimi načrti so učitelji podkrepili s komentarji, npr. z zapisom, da so »učni načrti zasnovani dovolj na široko, da lahko uresničujemo učne cilje in vsebine glede na projektno delo v posameznem letniku« ali da so »učni načrti dobro zastavljeni in omogočajo določeno svobodo pri izvajanju predmeta, prav tako omogočajo in vzpodbujajo medpredmetne povezave«. Nekoliko manjši je delež učiteljev (71 %), ki potrjujejo, se da je pouk predmeta organiziran tako, da omogoča uresničevanje ciljev učnega načrta (učnih načrtov), kar pa je povezano predvsem z organizacijo pouka na šoli. Da učni načrti sicer omogočajo sodelovalno in timsko poučevanje, povezovanje znanj in uresničevanje ciljev skozi medpredmetne povezave, meni 79 % učiteljev.

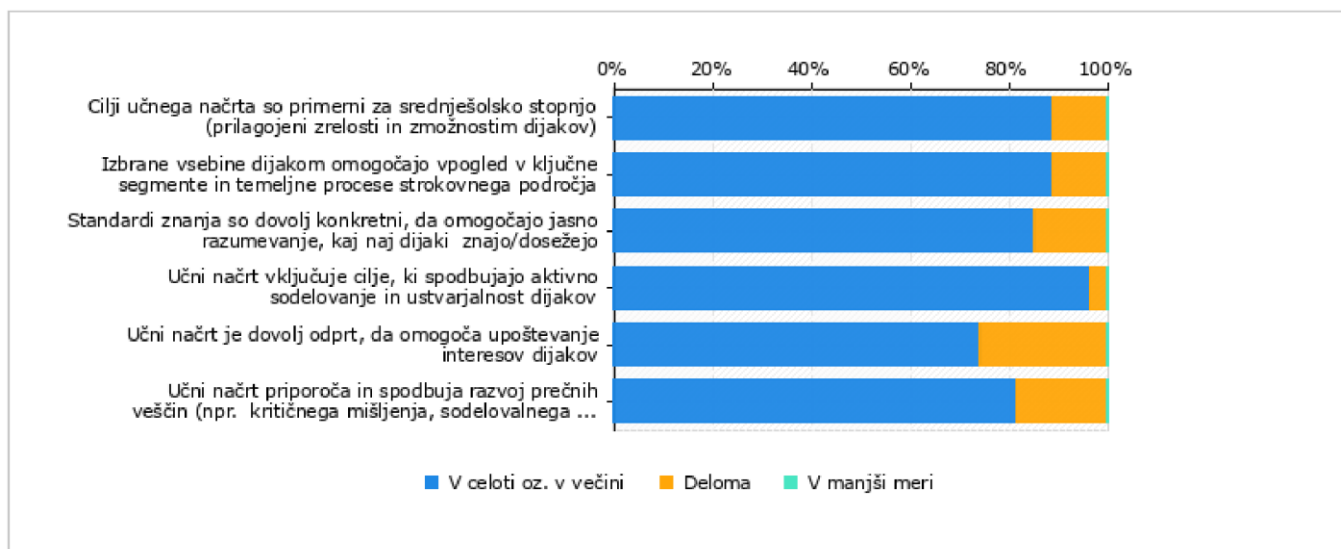

Graf 1: Mnenje učiteljev, v kolikšni meri na splošno veljajo navedene trditve za predmete in delavnice, ki jih poučujejo³

Da so cilji učnega načrta primerni za srednješolsko stopnjo, ocenjuje 89 % učiteljev, 89 % jih meni, da vključujejo vsebine, ki dijakom omogočajo vpogled v ključne segmente in temeljne procese strokovnega področja, 85 % učiteljev standarde znanja ocenjuje kot konkretne in razumljive in kar 96 % jih potrjuje, da učni načrti vključujejo cilje, ki spodbujajo aktivno sodelovanje in ustvarjalnost dijakov. Tudi ti rezultati jasno odražajo **zadovoljstvo učiteljev z učnimi načrti**.

Sklenemo lahko, da so učitelji zelo zadovoljni z ustrezno zasnovanostjo predmetov in delavnic ter z učnimi načrti strokovnih predmetov, ki jih poučujejo.

³ Na vprašanje so odgovarjali tudi učitelji glavnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma.

Graf 2: Ocena zahtev predmeta do dijakov s strani učiteljev strokovnih predmetov

3. Udejanjanje timskih pristopov učiteljev pri izvajanju delavnic z vidika celovitosti učnih dosežkov

Udejanjanja timskih pristopov učiteljev pri izvajanju delavnic z vidika celovitosti učnih dosežkov smo preverili z anketnimi vprašanji, intervjuji in pregledom letnih načrtov ter dokazil preverjanja in ocenjevanja znanja, dodatna pojasnila pa smo pridobili v razgovoru z ravnateljci.

Kot je že bilo povedano, večina učiteljev meni, da učni načrti omogočajo sodelovalno in timsko poučevanje, povezovanje znanj in uresničevanje ciljev v medpredmetnih povezavah, nekoliko manj pa, da je pouk predmeta organiziran tako, da omogoča uresničevanje ciljev učnih načrtov (v strnjenih sklopih ur, kot blok ure, sočasno poteka pouk več strokovnih predmetov, kar omogoča povezovanje, itd.). V komentarjih k trditvam v anketi so zapisali: »Največji problem pri povezovanju in timskem delu so urniki, ki omogočajo ali pa ne tak način dela.« »Potrebno je razumevanje vsebin in specifičnih načinov dela tako na gledališkem kot filmskem področju.« »Poučujem gib v prvem letniku in se mi zdi, da bi bilo bolj smiselno imeti enkrat – dvakrat na mesec sklop ur / krajšo gibalno delavnico, kot pa 45 minut vsak teden – se mi zdi, da je delo tako bolj razdrobljeno in prehitro mine, premalo je poglobljeno po mojem mnenju zaradi prekratkega časa.«.

V razgovoru so učitelji ponovno izpostavili težave z urnikom pouka, ki je pogosto organiziran tako, da sodelovalno in timsko poučevanje in učenje prej ovira kot spodbuja, kar nazorno opisuje komentar enega od učiteljev: »Program je, kar se tiče učnih načrtov, dovolj dobro zasnovan. Problem nastane v praktični organizaciji za izvedbo na ravni gimnazije, saj imamo vsako leto velike boje pri sestavljanju urnikov (pomanjkljivo razumevanje, zakaj ti predmeti potrebujejo daljše sklope ur skupaj.«

Tudi ravnateljci so izpostavili, da je organizacija pouka po tem programu zahtevna. V praksi je težko uravnoteženo zagotavljati optimalne pogoje za izvedbo tako splošnoizobraževalnega dela kot (in še posebej) strokovnih predmetov v obliki delavnic. Prav te narekujejo specifične organizacijske oblike in zahteve po individualiziranih pristopih. Urnik na šolah je zato prilagojen programu, tako da optimalno podpira izvajanje pouka strokovnih predmetov, a je povezan tudi s specifikom šole. Ljutomersko šolo obiskujejo pretežno dijaki vozači, zaradi javnega prevoza se mora pouk končati do 14.00. Urnik je programu prilagojen tako, da poteka pouk »ustvarjalnih« predmetov v vsakem letniku na en dan v tednu. SVŠGUGL urnik »raztegne« – izvedbo prilagodi do 17.00 in tako pri strokovnih predmetih organizira strnjene oblike dela v popoldanskem času. Dijaki, ki ne prihajajo iz lokalnega okolja,

bivajo v dijaškem domu, zato jim to ustreza (daljši odmor oz. proste ure za kosilo). Gimnazija Nova Gorica ima težave z organizacijo urnika predvsem zato, ker večina profesorjev strokovnih predmetov prihaja iz Ljubljane in se jim urnik prilagaja, tako da prihajajo na šolo le en dan v tednu. Zato šola strnjene oblike dela pri strokovnih predmetih organizira tudi tako, da urnik raztegne v popoldanski čas, kar pa pomeni težavo za dijake vozače.

Intervjuji z učitelji so pokazali, da so med šolami razlike v stopnji razvitosti in uveljavljenosti timskega in sodelovalnega poučevanja v strokovnem delu programa: šoli z izkušnjami umetniške gimnazije dramsko-gledališke smeri imata predvsem v sklopu gledališkega modula timsko in sodelovalno poučevanje precej utečeno, učitelji vseh treh šol pa so izpostavili večje težave pri povezovanju teoretskega predmeta filmsko ustvarjanje s filmskimi delavnicami pri snovanju skupnih vaj ali umetniških dosežkov. Učitelji se sicer zavedajo, da v okviru filmske smeri orjejo ledino, saj pravijo, da se s programom, ki teče šele četrto leto, »lovijo«, ko preizkušajo različne organizacijske možnosti in raznolike pristope. Izvedbo pouka predmetov s področja filma šele spoznavajo, si nabirajo izkušnje ter tako z vsakim letom odkrivajo boljše organizacijske možnosti in izboljšujejo celoten potek dela.

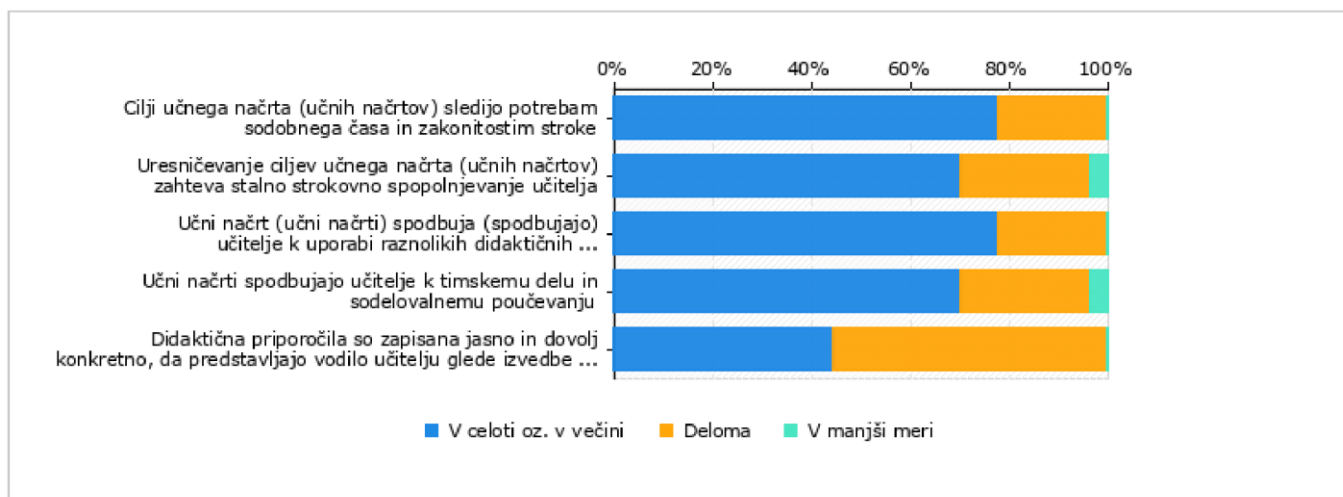
Sklenemo lahko, da ustrezno zasnovani predmeti oz. dobri učni načrti sami po sebi ne zagotavljajo ustreznih pogojev za udeležanje timskih pristopov učiteljev pri poučevanju praktičnih strokovnih predmetov – delavnic, s katerimi bi dosegali celovitost učnih dosežkov. Prav pri realizaciji tega dela programa je zaradi specifičnih oblik in metod dela izjemnega pomena ustrezna, izvedbi pouka strokovnih predmetov prilagojena organizacija pouka (blok ure ali večurni sklopi, projektni dnevi). Povezan pouk strokovnih predmetov omogoča povezovanje pri oblikovanju skupnih učnih dosežkov, zato tudi sočasna fizična prisotnost učiteljev na šoli omogoča boljše načrtovanje skupnega dela in povezovanje v izvedbi pouka predmetov.

4. Povezovanje znanja, pridobljenega v delavnicah in pri strokovnoteoretičnem predmetu s področja gledališča oz. filma

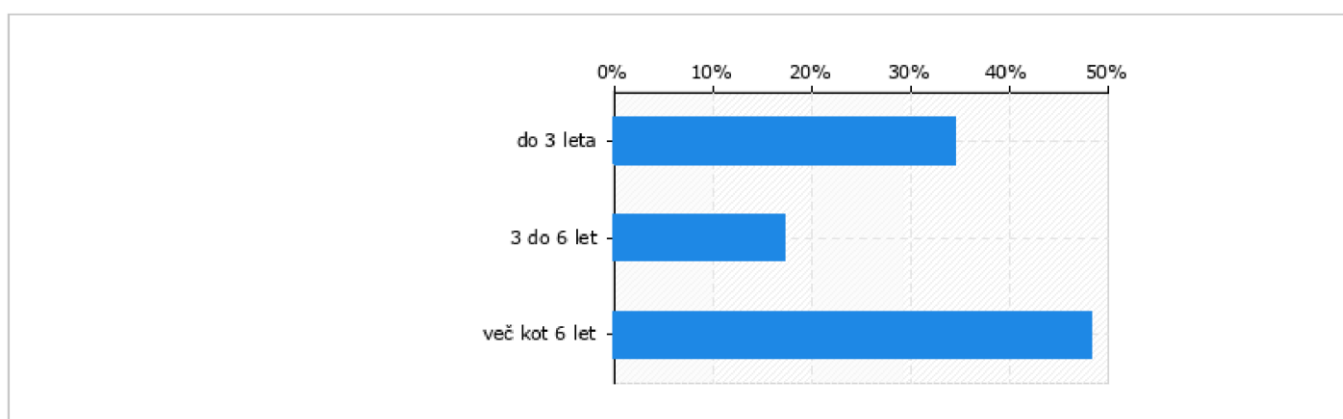
Za preverjanje doseganja cilja povezovanje znanja, pridobljenega v delavnicah in pri strokovnoteoretičnem predmetu s področja gledališča oz. filma, smo uporabili anketni vprašalnik, analizo letnih priprav učiteljev, analizo dokazil preverjanja in ocenjevanja znanja ter izpeljali intervjuje z učitelji strokovnih predmetov.

V sklopu ocen učnih načrtov z vidika učiteljev se je pri vprašanju, ali učni načrti spodbujajo učitelje k timskeму delu in sodelovalnemu poučevanju, strinjalo 70 % učiteljev, 78 % se jih je strinjalo tudi, da učni načrti spodbujajo učitelje k uporabi raznolikih didaktičnih pristopov/strategij. Vendar kar 70 % učiteljev meni, da je za uresničevanje ciljev učnega načrta nujno stalno strokovno spopolnjevanje, ki ga posebej za učitelje strokovnih predmetov te smeri v organizirani obliki tako rekoč ni. Zato ne preseneča, da je na vprašanje, ali so didaktična priporočila zapisana jasno in dovolj konkretno, da predstavljajo vodilo učitelju glede izvedbe pouka, pritrdilno odgovorilo le 44 % učiteljev, 56 % pa se jih s tem strinja le deloma.

Iz podatkov, pridobljenih s pomočjo anketnega vprašalnika in razgovorov z učitelji, pa tudi na podlagi razgovora z ravnateljico ugotavljamo, da učitelji strokovnih predmetov v šolo vstopajo z izobrazbo ustrezne stopnje in smeri, šele kasneje pa pridobijo pedagoško-andragoško izobrazbo in didaktično zanje. Z novejšimi pristopi k poučevanju, s timskim in sodelovalnim pedagoškim delom in medpredmetnim oblikami učenja se tako spoznajo predvsem ob lastnih izkušnjah, ob tem pa je kar 34 odstotkov učiteljev strokovnih predmetov v šoli zaposlenih manj kot tri leta. Zato je mnenje, da je povezovanje teoretičnega in praktičnih predmetov filmskega dela v 3. in 4. letniku težje izvedljivo kot pri gledaliških predmetih, mogoče vsaj deloma pripisati pomanjkanju pedagoških in didaktičnih izkušenj, ki jih učitelji pridobivajo šele v četrtem letu poučevanja, medtem ko gledališke predmete poučujejo tudi učitelji z dolgoletnimi izkušnjami poučevanja.

Graf 3: Ocena učnih načrtov z vidika učitelja

Graf 4: Odgovori učiteljev na vprašanje, koliko časa že poučujejo v gimnazijskem (ali drugem srednješolskem) programu

Sklenemo lahko, da je za povezovanje znanja, pridobljenega v delavnicah in pri strokovnoteoretičnem predmetu s področja gledališča oz. filma, pomemben ustrezno postavljen in prilagodljiv urnik, a vsaj toliko je pomembna tudi dobra pedagoška oz. didaktična usposobljenost, ki jo predvsem manj izkušeni učitelji strokovnih predmetov, ki prevladujejo na področju poučevanja vsebin s področja filma, šele pridobivajo.

5. Uresničevanje izbirnosti programa in upoštevanje interesov dijakov, povezanih s področjema gledališča in filma

Za preverjanje doseganja cilja uresničevanja izbirnosti programa in upoštevanja interesov dijakov smo izpeljali intervjuje z učitelji strokovnih predmetov, fokusni razgovor z ravnatelji in pridobili podatke od dijakov in učiteljev s pomočjo anketnih vprašalnikov.

Izbirnost programa se udejanja na različne načine, predvsem s predstavitvijo ponudbe predmetov in njihove vsebine kot tudi s predstavitvijo načrtovanega skupnega projekta določenih strokovnih predmetov (npr. gledališka produkcija, filmska produkcija) vsem dijakom, izjemoma opravimo tudi individualne pogovore z dijaki. Ker je področje filma v začetnih letnikih slabše zastopano kot področje gledališča, na ljubljanski šoli prilagajajo urnik izvedbe pouka strokovnih predmetov tako, da imajo v 1. letniku več ur zgodovine in teorije gledališča in filma (1. letnik 4 ure, 2. letnik 2 uri), v 2. letniku pa več ur predmeta fotografija in film, tako da dijaki pred usmeritvijo v

področje gledališča oz. filma nekoliko bolj spoznajo praktično delo na področju filma. Formalno na šolah opravijo izbiro z anketo, prehajanje dijakov med usmeritvijo dopuščajo izjemoma (praviloma ni možno, če odhod od predmeta ogrozi obstoj skupine in posledično zagotavljanje učne obveznosti učitelja). Izbirnost na ravni strokovnih predmetov v 3. in 4. letniku je delno odvisna tudi od kadrovske razmerje oz. od učiteljev, ki izpolnjujejo pogoje za izvedbo pouka strokovnih predmetov.

Na predmetni ravni se 74 % učiteljev strinja, 26 % pa se jih strinja deloma, da je posamezni učni načrt strokovnega predmeta dovolj odprt, da omogoča upoštevanje interesov dijakov.⁴ Možnosti prilagajanja interesom dijakov v okviru strokovnih predmetov izkazujejo tudi komentarji učiteljev, kot npr. da je »impro že sam po sebi tak, da daje prostor interesom dijakov, sili k sodelovanju na vseh ravneh« ali da daje učni načrt »možnost individualnega pristopa ter spodbujanja k sodelovanju s skupino, v kateri dijak deluje«. Da je celotni program dovolj odprt, da vključuje in upošteva interese dijakov, kažeta tudi navedbi, da imajo »dijaki možnost zelo kreativnega in iznajdljivega načina delovanja, hkrati pa se jim pušča dovolj svobode, da si formo rahlo prilagodijo«, in da je »program izobraževanja pri gledališki improvizaciji in nastopanju pred kamero zastavljen zelo odprto ravno z namenom povabiti dijake k aktivnemu ustvarjalnemu sodelovanju. Nivo predavanj in vaj pa ni prezahteven, da lahko aktivno sodeluje čim več dijakov.«

Strnemo lahko, da je v programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film izbirnost zagotovljena na ravni programa (pri izbiri usmeritve v področje gledališča oz. filma, z izbirnimi strokovnimi predmeti, ponudbo izbirnih predmetov za maturo, možnostjo opravljanja strokovnega predmeta kot maturitetnega predmeta), možnosti prilagajanja interesom dijakov pa se ponujajo tudi v realizaciji strokovnih predmetov. S tem v zvezi je eden od učiteljev zapisal: »Sam sem bil nekoč dijak dramsko-gledališke smeri, tako da s tega vidika vidim dober napredek, program je veliko bolj prijazen do interesov dijakov, raznolik in širok, a še zmeraj usmerjen. Omogoča odlične pogoje za razvoj mladih ...« in še »V glavnem se mi zdi, da je to izjemen program, ki omogoča dijakom stik z umetnostjo, jih široko ozavešča in informira, s prenovo se je nekoliko razpršil v zelo kratke delavnice, kjer je težje dosegati zadane cilje, hkrati pa je omogočil raznolikost.«

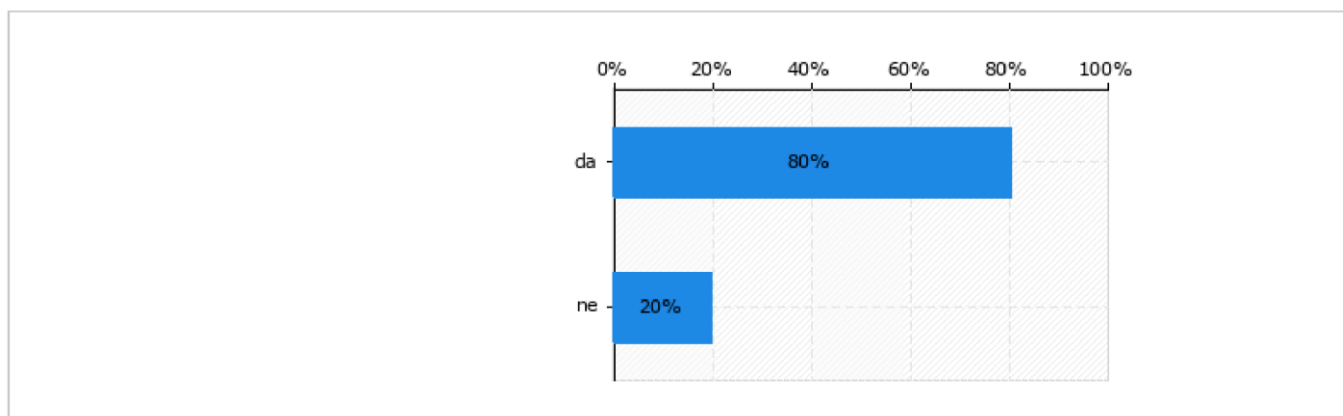
6. Uresničevanje večje izbire maturitetnih predmetov in širšega nabora študijskih namer

Doseganje cilja smo v vmesnem poročilu v razgovoru z ravnateljmi in s podatki, pridobljenimi od dijakov s pomočjo anketnega vprašalnika, lahko preverili le delno, v celoti pa šele z vprašalnikom, ki smo ga na šole naslovili ob zaključku šolanja prve generacije dijakov (junij/julij 2021), ko smo ugotovili tudi, da je večina dijakov zaključnega letnika k splošni maturi pristopila v spomladanskem (prvem možnem) roku (105 od 108 dijakov oz. 97,2 %).

Posodobitev je med drugim pripeljala do sprememb pri splošnoizobraževalnih predmetih – en humanistični predmet več, rahlo povečano število ur pri drugem tujem jeziku in v zaključnem letniku povečano število ur za izbirne predmete, kar vse vpliva tudi na izbiro maturitetnih predmetov. Ravnatelji vseh treh šol so nam sporočili, da dijakom omogočajo široko izbiro predmetov za maturo. Dijaki izbirajo predvsem družboslovno-humanistične predmete (sociologija, zgodovina, psihologija, filozofija), vendar jim šole omogočajo tudi izbiro naravoslovnih predmetov (v Ljubljani ponujajo npr. tudi dodatne konzultacije v 3. letniku in preverjanje znanja naravoslovnih predmetov na nivoju 3. letnika programa splošne gimnazije kot pogoj za priključitev k maturitetni skupini v 4. letniku).

⁴ Podatek razviden iz grafa 2.

Da je ponudba izbirnih predmetov za maturo pestra, potrjuje dejstvo, da je bilo pred začetkom 4. letnika 20 % dijakov odločenih, da na maturi ne bodo opravljali izpita iz glavnega strokovnoteoretičnega predmeta.⁵ Med razlogi za takšno odločitev sta najpogostejša načrtovana študijska usmeritev na drugo področje in izbira predmetov v povezavi z nadaljnjim študijem, pa tudi izbira predmetov, ki dijaka bolj zanimajo. Tovrstni odgovori jasno odražajo, da imajo dijaki široke možnosti izbire maturitetnih predmetov, čeprav so se kasneje, kot kažejo podatki z zaključka šolanja, praviloma odločili za opravljanje izpita iz glavnega strokovnoteoretičnega predmeta.

Graf 5: Odgovori dijakov na vprašanje, ali bodo predmet zgodovina in teorija gledališča in filma opravljali kot izbirni predmet na maturi

Stanje ob zaključku šolanja prve generacije dijakov po posodobljenem programu in primerjave s preteklimi generacijami, ki so se šolale po starem programu:

1. Dijaki so za maturo izbrali naslednje izbirne predmete; v šolskih letih 2017/18 do 2019/20 po starem programu dramsko-gledališke smeri (2 šoli), v šolskem letu 2020/21 v posodobljenem programu smeri gledališče in film (3. šole):

Šolsko leto	Število šol	Število dijakov	Predmeti, ki so jih dijaki izbrali za maturo									
			ZTDG/ZTGF	ZGO	PSI	SOC	FIL	GEO	TJ2	BIO	KEM	UZG
2017/18	2	45	45	21	7	4			13			
2018/19	2	43	43	5	29		4		5	1		
2019/20	2	68	67	9	26		8		14		2	10
2020/21	3	106	95	13	49	20	3	9	12	1	3	7

Podatki kažejo, da se je število izbranih izbirnih predmetov povečalo tako na nivoju generacije kot tudi na posamezni šoli, še vedno pa dijaki praviloma kot enega izbirnih predmetov izberejo osrednji strokovni predmet, zgodovino in teorijo gledališča in filma (ZTGF; prej zgodovina in teorija drame in gledališča – ZTDG). Praksa torej potrjuje, da se je s posodobljenim programom uresničil del cilja večja izbira maturitetnih predmetov.

2. O želenih študijskih namerah sklepamo na podlagi informacij o prvi izbiri študijske smeri letošnjih maturantov. Šoli, ki sta izobraževali dijake že po starem programu umetniške gimnazije dramsko-gledališke smeri, smo zaprosili tudi za podatke o študijskih namerah predhodnih treh let, če razpolagata z njimi.

⁵ Podatek razviden iz grafa 5.

Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana nima natančnih podatkov, so pa kot prvo željo za vpis na študijske programe Akademije za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) v šolskem letu 2017/18 izrazili 3 od 27 dijakov, v šolskem letu 2018/19 4 od 25 dijakov, v šolskem letu 2019/20 3 od 69 dijakov, v šolskem letu 2021/21 pa 5 od 56 dijakov. Podatki jasno odražajo, da izobraževalni program dijakov ne usmerja ozko v gledališko oz. filmsko področje, temveč daje podlago za različne smeri študija.

Tudi Gimnazija Nova Gorica podatkov o nadaljnjem izobraževanju dijakov ne zbira, delež dijakov, ki na prvo mesto med vpisnimi željami postavi eno od smeri študija na AGRFT, pa je nekoliko večji (od 20 do 30 %). Ker se zavedajo, da so možnosti sprejema na te študije relativno majhne, se v okviru karijerne orientacije premišljeno odločajo tudi pri navedbi študijskih želja na drugem in tretjem mestu. Največkrat se sicer vpisujejo na različne umetniške programe, pedagoške programe, različne programe filozofske fakultete (družboslovne, jezikovne, humanistične) in fakultete za družbene vede, izjemoma pa tudi na druge študijske smeri.

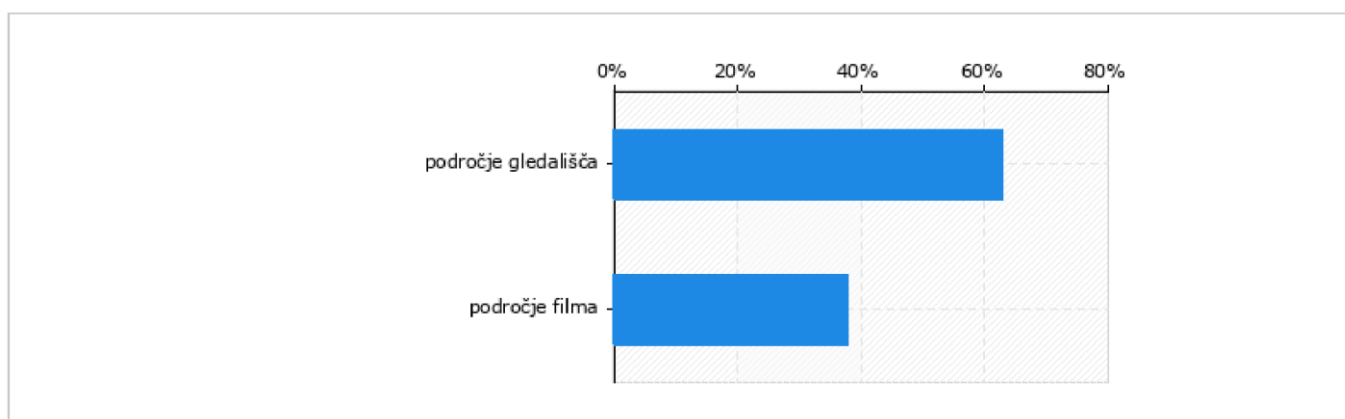
Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer razpolaga s podatki svoje prve generacije dijakov umetniške gimnazije: program režije na AGRFT so kot prvo željo izrazili trije dijaki, ostali pa so izbrali pravo ali ekonomijo (7), pedagoške programe (6), humanistične in družboslovne programe (6), druge umetniške študijske programe (2), študij tujih jezikov (1), študij slovenščine (1), socialno delo (1).

Sklenemo lahko, da program umetniške gimnazije – smer gledališče in film dijakov ne usmerja predvsem v strokovni področji gledališče in film. Študijske namere kažejo raznolikost izbire študijskih smeri; maturanti se odločajo predvsem za umetniške, pedagoške, humanistične, družboslovne in jezikovne študije. Zaradi pomanjkanja podatkov pa ni mogoče soditi o povečanju raznolikosti študijskih namer v primerjavi s starim programom dramsko-gledališke smeri.

Program je na vseh treh šolah dobro zaživel; v Ljubljani in Novi Gorici kot nadgradnja prejšnjega dramsko-gledališkega programa, v Ljutomeru pa je program formaliziral določene umetniške amaterske dejavnosti: krožke, filmski festival grozljivk, filmske izobraževalne delavnice, ki so bile že prej del šole in lokalne skupnosti. Program pomembno bogati življenje na šolah in ključno prispeva k prepoznavnosti šol, zlasti v Ljutomeru pa bistveno prispeva k povezovanju z lokalnim okoljem. Tudi zato so obvezne izbirne vsebine v tem programu v veliki meri povezane s področjema gledališča in filma.

Na šolah je program sprejet z naklonjenostjo, vanj se vpisujejo umetniški ustvarjalnosti naklonjeni dijaki. Učitelji pri delu v oddelkih te smeri upoštevajo specifična, v umetniško ustvarjalnost usmerjena nagnjenja dijakov. Z vpisom šole nimajo težav; v Ljutomeru in Novi Gorici je v posameznem letniku en oddelek programa. V Ljubljani, kjer sta v letniku po dva oddelka programa in je velik interes za vpis (večje število prijav od razpisanih mest), dijaki izkazujejo visok učni uspeh (sprejeti so dijaki z visokim številom zahtevanih točk za vpis).

Po mnenju ravnateljev je **razmerje med splošnoizobraževalnimi in strokovnimi predmeti znotraj programa primerno**, za ustrezno izvedbo pouka vseh predmetov pa zahteva ustrezne organizacijske prilagoditve. Program ima glede na prejšnji program dramsko-gledališke smeri več nerazporejenih ur in več izbirnosti, kar so zagotovo (ob ostalih novostih) prednosti. Kot manko ocenjujejo manjšo izbirnost znotraj strokovnih predmetov v 3. in 4. letniku, v primeru, da se dijaki usmerijo na področje filma. **Posledica je manjše število dijakov, ki se usmerijo na področje filma**, kar posledično znižuje število izbirnih predmetov s področja filma, ki jih izvaja šola (možna rešitev je npr. združevanje dijakov 3. in 4. letnika v eno skupino). Obenem izvedbo pouka izbirnih predmetov na področju filma omejujejo tudi zahteve do izvajalcev posameznih predmetov, ki za poučevanje tako specifičnih predmetov, kot sta npr. posebne avdiovizualne tehnike in elementi ter filmski zvok, praviloma nimajo ustreznih znanj. V 3. letniku se približno dve tretjini dijakov znotraj programa usmeri na področje gledališča, tretjina pa na področje filma, kar je nedvomno tudi posledica tradicije programa dramsko-gledališke smeri (informacije pred vpisom so temeljile na izkušnjah starega programa, v novem programu so v prvih dveh letnikih gledališke vsebine bolj poudarjene, na nivoju celotnega programa je v gledališkem delu izbirnost večja).

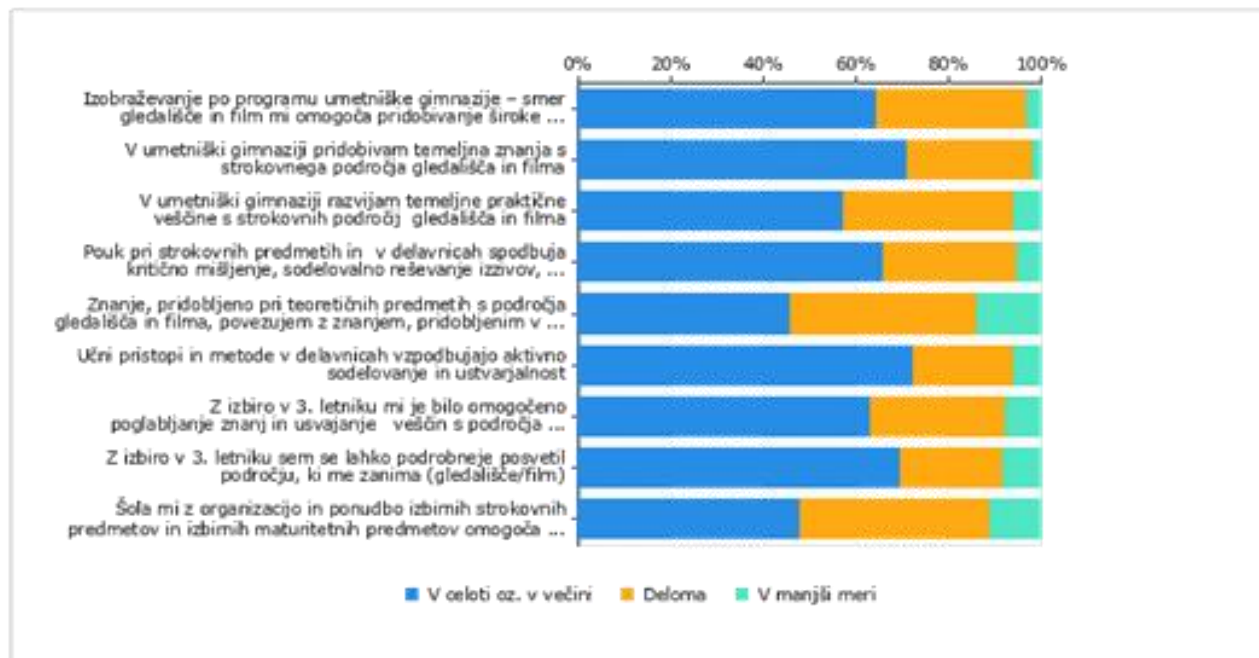
Graf 6: Odgovori dijakov na vprašanje o izbiri predmetov, s katero so se v 3. letniku usmerili v področje gledališča oz. filma

Urnik na šolah je prilagojen programu, tako da optimalno podpira tudi izvajanje pouka strokovnih predmetov, a je povezan tudi s specifikjo šole in okolja, v katerem ta deluje.

Zagotavljanje primerne strokovnega kadra za poučevanje strokovnih predmetov s področij gledališča in filma je zahtevno. Težave nastopajo v povezavi z razpoložljivostjo strokovnih kadrov z ustrežno formalno izobrazbo, s pedagoško/didaktično usposobljenostjo, z njihovim vzporednim umetniškim ustvarjanjem oz. delovnimi obveznostmi na področju umetniškega ustvarjanja. Nekatere zakonske določbe (predvsem v zvezi z delovnim časom učiteljev) je težko uresničevati ob vzporednih ustvarjalnih umetniških praksah učiteljev. Učitelji strokovnih predmetov so na šolah običajno zaposleni v manjšem deležu ali polovično, pri tej skupini učiteljev ni takšne stalnosti, kot je sicer običajna v šolskih kolektivih. Kot pozitivna se je v praksi izkazala rešitev, da sta za isti strokovni predmet zaposlena po dva učitelja v manjšem deležu. Učitelji imajo z zakonom predpisano strokovno izobrazbo, vendar običajno v šole prihajajo brez pedagoško-andragoške izobrazbe, ki jo običajno pridobijo kasneje, šele nato pa lahko opravijo strokovni izpit.

Ravnatelji posebej izpostavljajo **pomanjkanje tehnične podpore pouku strokovnih predmetov.** Ob potrditvi programa je bila v dogovoru s pristojnim direktoratom MIZŠ podana zahteva po uveljavitvi tehniškega sodelavca VII/1 (delovno mesto skupine J), predviden obseg zaposlitve in oblikovan zapis delovnih nalog, a se to ni realiziralo. Zato šole stisko rešujejo z najemanjem zunanjih izvajalcev ali pa so v določenih aktivnostih v okviru strokovnih predmetov učitelji in dijaki brez podpore, kar bistveno zmanjšuje kakovost dela.

Informacije dijakov v glavnem potrjujejo zadovoljstvo s programom oz. izpolnjena pričakovanja po široki splošni izobrazbi ter temeljnih teoretičnih znanjih in razvijanju temeljnih praktičnih veščin s strokovnih področij gledališča in filma. Strokovni del programa je tudi glede na percepcijo dijakov zasnovan tako, da omogoča in spodbuja aktivno sodelovanje in ustvarjalnost dijakov ter s tem kritično mišljenje, sodelovalno reševanje izzivov, uporabo sodobne tehnologije, povezovanje znanja itd. Z možnostjo usmeritve na področje gledališča oz. filma v 3. letniku kot tudi s ponudbo izbirnih strokovnih predmetov ter možnostjo ponudbe širokega izbora maturitetnih predmetov pa program šolam omogoča odziv na individualne interese dijakov.

Graf 7: Ugotovitve o zadovoljstvu dijakov s programom umetniške gimnazije – smer gledališče in film

PRILOGE

Priloga 1: VPRAŠANJA ZA RAZGOVOR Z UČITELJI STROKOVNIH PREDMETOV

Razgovor z učitelji je služil predvsem pojasnjevanju rezultatov ankete. Ob tem smo jih zaprosili še za odgovore na naslednja vprašanja:

- Kako bi ocenili specifičnost dela z dijaki v tem programu? Zakaj delo z dijaki pri strokovnih predmetih zaradi narave ustvarjalnosti zahtevno? Kje nastopajo težave, ovire?
- Kako ocenjujete razmerje in odnos med splošnoizobraževalnimi in strokovnimi predmeti v programu? Kako se to odraža v praksi?
- Koliko se urnik prilagaja zahtevam strokovnih predmetov (blok ure, strnjene oblike dela)? Kako se uresničujejo vaši predlogi za organizacijo pouka strokovnih predmetov?
- Kako udejanjate timsko poučevanje pri predmetu zgodovina in teorija gledališča in filma? Kako sodelujete s kolegi; je sodelovanje uspešno? Kakšne so organizacijske rešitve? Kako urejate ogleda filmov in gledaliških predstav, ki so nujni za uresničevanje ciljev tega predmeta?
- Kako vidite uresničevanje izbirnosti na ravni programa – delitev v 3. letniku na gledališki ali filmski del? Na podlagi česa se dijaki po vašem mnenju odločijo za izbiro?
- Kako je z izbirnostjo na ravni strokovnih predmetov? S ponudbo strokovnih predmetov v 3 in 4. letniku; kaj vpliva na odločitev dijakov? Je to odvisno od kadrovskih možnosti oz. omejitev šole?
- Kako udejanjate timske pristope učiteljev pri izvajanju delavnic z vidika celovitosti učnih dosežkov? Ali urnik predvideva npr. proste ure sredi dneva za skupno komunikacijo, načrtovanje in usklajevanje? Kako je utečeno sodelovanje znotraj aktiva učiteljev strokovnih predmetov?
- Kako bi ocenili uresničevanje sodobnih didaktičnih načel/usmeritev/konceptov pri poučevanju strokovnih predmetov? Katerih?
- Kako se dodatno strokovno spopolnujete? Na katerem področju bi potrebovali dodatna usposabljanja? Česa bi si v tem pogledu želeli, kaj predlagate?

Priloga 2: VPRAŠANJA ZA VODENI RAZGOVOR Z RAVNATELJI

1. Pogled na program v življenju šole in odnos učiteljev in dijakov do programa

- Kako je program na šoli zaživel, kakšne kvalitete in novosti prinaša šoli, kako se je umestil v delovanje šole?
- Kako bi ocenili status, ki ga ima program na šoli (v odnosu do splošne gimnazije oz. ostalih programov šole)?
- Koliko je ta program prisoten z vključevanjem v življenje šole?
- Kako bi opisali dijake v programu (njihova pričakovanja, nadarjenost, umetniški potencial, usmerjenost)?
- Kako opisujejo učitelji delo z dijaki v tem programu?
- Kako ocenjujete obremenjenost dijakov (predvsem v 3. in 4. letniku)?
- Kako ocenjujete uspešnost dijakov pri splošnoizobraževalnih predmetih in na umetniškem področju?
- Kako se dijaki odločajo glede nadaljnje študijske poti?

2. Mnenje o programu

- Kaj so po vašem mnenju kvalitete, specifike in novosti programa, kaj prepoznavate kot glavne pomanjkljivosti/šibke točke?
- Kako ocenjujete razmerje med splošnoizobraževalnimi in strokovnimi predmeti (morda v primerjavi s programom dramsko-gledališke gimnazije)?
- Kako zagotavljate ravnotežje med splošnoizobraževalnimi in strokovnimi predmeti? Dajete določenim predmetom prednost – kako in zakaj?
- Kako široka je ponudba izbirnih predmetov za maturo, kako zagotavljate uresničevanje interesov dijakov?
- Kako je z izpeljavo OIV – kaj ponujate/realizirate za dijake smeri gledališče in film?
- Posodobitev je pripeljala tudi do sprememb pri splošnoizobraževalnih predmetih – en humanistični predmet več, povečano število ur drugega tujega jezika in več ur za izbirne predmete v zaključnem letniku. Ali to dejstvo vpliva na izbiro maturitetnih predmetov?

3. Zagotavljanje optimalnih pogojev za izvedbo programa (organizacijski vidik)

- Kaj menite o zahtevnosti organizacije pouka? Je v praksi mogoče zagotoviti optimalne pogoje za izvedbo tako splošnoizobraževalnega dela programa kot (in še posebej) strokovnih predmetov (glede na raznolike oblike delavniškega dela pri strokovnih predmetih, precejšnjih zahtev po individualiziranih pristopih)?
- Kako zagotavljate/uresničujete izbirnost:
 - na ravni programa – delitev 3. letniku na gledališki ali filmski del;
 - na ravni izbirnih strokovnih predmetov (se ponudijo vsi predmeti, ki jih šola lahko ponudi; zakaj ne)?
- Kako z organizacijo podpirate optimalno izvajanje pouka strokovnih predmetov (kaj upoštevate pri organizaciji urnika)? Se poslužujete strnjenih oblik dela v popoldanskem času ali čez vikend?
- Kako udejanjate ogleda filmov in gledaliških predstav, ki so nujni za uresničevanje ciljev temeljnega strokovnega predmeta zgodovina in teorija gledališča in filma?

4. Kadrovski vidik

- S katerimi težavami se srečujete pri zagotavljanju strokovnega kadra (razpoložljivost ustreznega strokovnega kadra, pedagoška/didaktična usposobljenost, fluktuacija kadra)?
- Koliko se učitelji strokovnih predmetov udeležujejo strokovnih spopolnjevanj in usposabljanj ter katerih? Kakšna so v tem pogledu pričakovanja šole in kakšna učiteljev?
- Kako podpirate udejanjanje timskih pristopov učiteljev, ki so pogoj za celovitost učnih dosežkov v okviru delavnic? Ponujate rešitve v urniku, npr. proste ure sredi dneva za skupno komunikacijo, načrtovanje in usklajevanje? Spodbujate delovanje aktiva učiteljev strokovnih predmetov – na kakšen način?

Priloga 3: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA UČITELJE

EVALVACIJA STROKOVNEGA DELA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Spoštovani učitelj/ica,

v šolskem letu 2020/21 bo šolanje po programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film zaključila prva generacija dijakov. Zato želimo na Zavodu RS za šolstvo preveriti različne vidike izvedbe programa v praksi.

Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete izpolnjevati anketo.

Q1 – Izberite šolo, na kateri poučujete:

- Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer
- Gimnazija Nova Gorica
- Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana

Q2 – Vpišite smer vaše izobrazbe (gledališka režija, filmska in TV režija, dramaturgija, dramska igra ...) _____

Q3 – Koliko časa že poučujete v gimnazijskem (ali drugem srednješolskem) programu?

- Do 3 leta
- 3 do 6 let
- Več kot 6 let

Q4 – Označite, katere strokovne predmete oz. delavnice (ali njihove dele) poučujete ali ste jih poučevali v preteklih dveh šolskih letih: (Možnih je več odgovorov.)

- Zgodovina in teorija gledališča in filma – v celoti
- Zgodovina in teorija gledališča in filma – zgodovina in teorija gledališča
- Zgodovina in teorija gledališča in filma – zgodovina in teorija filma
- Gledališko ustvarjanje
- Filmsko ustvarjanje
- Igra in govor
- Impro
- Zvok in glasba
- Gib
- Vizualna delavnica
- Snemanje in montaža
- Fotografija in film
- Scenarij in režija
- Filmski zvok
- Nastopanje pred kamero
- Posebne avdiovizualne tehnike in elementi

Q5 – Označite, v kolikšni meri na splošno veljajo navedene trditve za predmete in delavnice, ki jih poučujete.

	V celoti oz. v večini	Deloma	V manjši meri
Cilji učnega načrta (učnih načrtov) naslavljaajo ključne vidike strokovnega področja.	☐	☐	☐
Vsebine, predlagane v učnem načrtu (učnih načrtih), omogočajo realizacijo učnih ciljev.	☐	☐	☐

Pouk predmeta je organiziran tako, da omogoča uresničevanje ciljev učnega načrta (učnih načrtov): v strnjenih sklopih ur, kot blok ure, sočasno poteka pouk več strokovnih predmetov, kar omogoča povezovanje, itd.	☐	☐	☐
Učni načrti omogočajo sodelovalno in timsko poučevanje, povezovanje znanj in uresničevanje ciljev z medpredmetnimi povezavami.	☐	☐	☐

Q6 – Na kratko zapišite komentar k zgornjim trditvam (izpostavite morebitne specifične posebnosti predmeta). _____

Q7 – Ocenite zahteve predmeta do dijakov (v primeru več predmetov oblikujte odgovor na splošno za vse predmete).

	V celoti oz. v večini	Deloma	V manjši meri
Cilji učnega načrta so primerni za srednješolsko stopnjo (prilagojeni zrelosti in zmožnostim dijakov).	☐	☐	☐
Izbrane vsebine dijakom omogočajo vpogled v ključne segmente in temeljne procese strokovnega področja.	☐	☐	☐
Standardi znanja so dovolj konkretni, da omogočajo jasno razumevanje, kaj naj dijaki znajo/dosežejo.	☐	☐	☐
Učni načrt vključuje cilje, ki spodbujajo aktivno sodelovanje in ustvarjalnost dijakov.	☐	☐	☐
Učni načrt je dovolj odprt, da omogoča upoštevanje interesov dijakov.	☐	☐	☐
Učni načrt priporoča in spodbuja razvoj prečnih veščin (npr. kritičnega mišljenja, sodelovalnega reševanja problemov, uporabo sodobne tehnologije).	☐	☐	☐

Q8 – Na kratko zapišite komentar k zgornjim trditvam (izpostavite morebitne specifične posebnosti predmeta). _____

Q9 – Ocenite učne načrte z vidika učitelja.

	V celoti oz. v večini	Deloma	V manjši meri
Cilji učnega načrta (učnih načrtov) sledijo potrebam sodobnega časa in zakonitostim stroke.	☐	☐	☐
Uresničevanje ciljev učnega načrta (učnih načrtov) zahteva stalno strokovno spopolnjevanje učitelja.	☐	☐	☐
Učni načrt (učni načrti) spodbuja (spodbujajo) učitelje k uporabi raznolikih didaktičnih pristopov/strategij.	☐	☐	☐
Učni načrti spodbujajo učitelje k tiskemu delu in sodelovalnemu poučevanju.	☐	☐	☐
Didaktična priporočila so zapisana jasno in dovolj konkretno, da predstavljajo vodilo učitelju glede izvedbe pouka.	☐	☐	☐

Q10 – Na kratko zapišite komentar k zgornjim trditvam (izpostavite morebitne specifične posebnosti predmeta). _____

Q11 – Prosimo, zaupajte nam, kakšno je vaše splošno mnenje o programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film. _____

Priloga 4: ANKETNI VPRAŠALNIK ZA DIJAKE

EVALVACIJA STROKOVNEGA DELA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Draga dijakinja, dragi dijak,

v šolskem letu 2020/21 bo šolanje po programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film zaključila prva generacija. Zato želimo na Zavodu RS za šolstvo preveriti različne vidike izvedbe programa v praksi. Tvoje mnenje šteje, zato prosimo, da si vzameš nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začneš izpolnjevati anketo.

Q1 – Izberi šolo, ki jo obiskuješ:

- Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer
- Gimnazija Nova Gorica
- Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana

Q2 – Kateri letnik obiskuješ?

- 3. letnik
- 4. letnik

Q3 – V 3. letniku si izbral/a predmete, s katerimi si se usmeril/a v: (Možnih je več odgovorov.)

- Področje gledališča
- Področje filma

Q4 – Označi, v kolikšni meri po tvoji oceni veljajo navedene trditve.

	V celoti oz. v večini	Deloma	V manjši meri
Izobraževanje po programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film mi omogoča pridobivanje široke splošne izobrazbe in hkrati vpogled v področji gledališča in filma.	☐	☐	☐
V umetniški gimnaziji pridobivam temeljna znanja s strokovnih področij gledališča in filma.	☐	☐	☐
V umetniški gimnaziji razvijam temeljne praktične veščine s strokovnih področij gledališča in filma.	☐	☐	☐
Pouk pri strokovnih predmetih in v delavnicah spodbuja kritično mišljenje, sodelovalno reševanje izzivov, uporabo sodobne tehnologije.	☐	☐	☐
Znanje, pridobljeno pri teoretičnih predmetih s področij gledališča in filma, povezujem z znanjem, pridobljenim v delavnicah.	☐	☐	☐
Učni pristopi in metode v delavnicah spodbujajo aktivno sodelovanje in ustvarjalnost.	☐	☐	☐
Z izbiro v 3. letniku mi je bilo omogočeno poglobljanje znanj in usvajanje veščin s področja gledališča oz. filma.	☐	☐	☐
Z izbiro v 3. letniku sem se lahko podrobneje posvetil/a področju, ki me zanima (gledališče/film).	☐	☐	☐
Šola mi z organizacijo in ponudbo izbirnih strokovnih predmetov in izbirnih maturitetnih predmetov omogoča uresničevanje mojih interesov.	☐	☐	☐

Q5 – Če želiš, na kratko komentiraj zgornje trditve. _____

Q6 – Boš predmet zgodovina in teorija gledališča in filma opravljal/a kot izbirni predmet na maturi?

- ☐ Da IF (2) Q6 = [1] (da) Q8 – Pojasni svojo odločitev. _____
- ☐ Ne IF (1) Q6 = [2] (ne) Q7 – Pojasni svojo odločitev. _____

Q9 – Kakšno je tvoje mnenje o programu umetniške gimnazije – smer gledališče in film? _____